

UvA-DARE (Digital Academic Repository)

VVD heeft blijkbaar moeite met onafhankelijke rechter

Brölmann, K.; Nijman, J.

Publication date

2012

Document Version

Final published version

Published in

Het Nederlands Dagblad

[Link to publication](#)

Citation for published version (APA):

Brölmann, K., & Nijman, J. (2012). VVD heeft blijkbaar moeite met onafhankelijke rechter. *Het Nederlands Dagblad*, 9.

General rights

It is not permitted to download or to forward/distribute the text or part of it without the consent of the author(s) and/or copyright holder(s), other than for strictly personal, individual use, unless the work is under an open content license (like Creative Commons).

Disclaimer/Complaints regulations

If you believe that digital publication of certain material infringes any of your rights or (privacy) interests, please let the Library know, stating your reasons. In case of a legitimate complaint, the Library will make the material inaccessible and/or remove it from the website. Please Ask the Library: <https://uba.uva.nl/en/contact>, or a letter to: Library of the University of Amsterdam, Secretariat, Singel 425, 1012 WP Amsterdam, The Netherlands. You will be contacted as soon as possible.

commentaar nd.nl/commentaar
Koert van Bekkum

RANCUNE

Wat is er aan de hand als in de twee populairste talkshows van Nederland in een week tijd bijna elke avond iemand tot op de bodem wordt afgebrand? Als in de politiek inhoudelijke discussies worden ontlopen door de gesprekspartner uit te maken voor'gek'? Of als een nieuwsprogramma even voordoet hoe je het adres kunt achterhalen van iemand die het gewaagd heeft een journalist te trotseren? Het antwoord lijkt duidelijk: dan is er iets mis met de omgangsvormen. Zo iets hoort immers niet.

Sybe Schaap, filosoof en Eerste Kamerlid voor de VVD, neemt hier geen genoegen mee. In het boek *Het rancuneuze vergif*, dat Geert Wilders en Mark Rutte al onschadelijk maakten voor het gisteren verscheen, zet hij een stap verder. Dit soort verschijnselen zijn uitingen van rancune. Een weerzin tegen en boosheid op anderen die wordt gekoesterd, uitgroeit tot ressentiment en resulteert in het uiterst creatief onderuithalen van de ander. Het gaat om weerzin die werft, omdat er een gezamenlijke vijand is. Om een boosheid die ge makkelijk de hand licht met ethische overwegingen. Het doet er even niet toe dat de lijn tussen een laatzinnige opmerking of emotionele uitbarsting en daadwerkelijk geweld dun is. Schaap gebruikt grote woorden. Sinds het beroemde essay van Menno ter Braak, *Het nationaal-socialisme als rancuneleer*, herinneren de termen rancune en ressentiment aan de oorlog. Tegelijk is zijn startvraag – hoe komt Nederland zo boos en wat veroorzaakt nu eigenlijk die vergroving in de omgangsvormen? – buitengewoon herkenbaar. Soms lijkt het of de samenleving grotendeels wordt geregeerd door emotie, gevoel en drift. Er zijn nog wel grenzen. Maar het is belangrijker de eigen authenticiteit te ontplooiën. En dat onvermogen tot zelfkritiek heeft grote gevolgen. Als pedofiel Robert M. vertelt hoe hij zijn gevoel op gruwelijke wijze heeft verwerkt, spat het ongemak in de berichtgeving daarover van het scherm. Dit is ontzettend fout! Maar waarom ook alweer? Het kan toch niet waar zijn dat dit geen monster is? Dat hij eigenlijk alleen zijn gevoel volgde?

De rustige, historische analyse van Schaap verdient aandacht. Als de PW lak heeft aan iedereen en dreigt gewoon vijftiengigduizend euro boete te betalen voor een gebrek aan transparantie, zegt dat niet alleen iets over Geert Wilders. Dit gedrag is slechts een symptoom. Het onderliggende probleem is een leven uit drift en de postmoderne draai die de vrijheid van meningsuiting heeft ondergaan. Er zijn genoeg goedwillende mensen. Maar zolang het beeld overheerst dat alles wat mensen aan weerzin voelen, zomaar het publieke domein mag worden in geslingerd, en verhalen vol weerzin worden beleefd als meeslepende retoriek, rukt de rancune op. De stap naar echt geweld wordt steeds kleiner.

DR. KIKI BRÖLMMANN EN DR. JANNE NIJMAN • beiden als universitair hoofddocent verbonden aan de Afdeling Internationaal Recht van de Rechtenfaculteit van de Universiteit van Amsterdam. nd.nl/opinie BEELD NOVUM / BART MAAT

VVD HEEFT BLIJKBAAR MOEITE MET ONAFHANKELIJKE RECHTER

... Recent deden drie VVD-Kamerleden een oproep tot wijziging van de Grondwet, met als doel dat internationale verdragen niet langer direct kunnen worden toegepast door de Nederlandse rechter (NRC, 23 februari). De VVD laat hiermee zien last te hebben van het spanningsveld tussen een onafhankelijke rechter en de eigen ideeën van het parlement. Het liberale plan is bovendien ook nog eens slecht voor de BV Nederland.

Aanleiding voor het voorstel is hun zorg om 'overenthousiaste interpretatie' van verdragen – speciaal mensenrechtenverdragen – waarbij de rechter zo'n ruime uitleg geeft dat die verdergaat dan de tekst rechtvaardigt.

Blok, Dijkhoff en Taverne stellen dat Nederlandse rechters al te ijverig zijn in de toepassing van verdragsregels en dat zij daarmee de grenzen van hun bevoegdheid overschrijden. Om tegengewicht te bieden zou de Nederlandse wetgever 'actiever' moeten worden en een grotere rol krijgen bij de doorwerking van verdragen in de Nederlandse rechtsorde. Deze aanpak is om meerdere redenen ongelukkig.

Om te beginnen: als verdragsbepalingen rechtstreeks werken en zonder verdere nationale regelgeving kunnen worden toegepast door de rechter, bestaat er natuurlijk altijd ruimte voor interpretatie. Aan de ene kant is er de tekst van de regel en aan de andere kant is er de toepassing ervan in een concrete situatie. De interpretatie van wetten en verdragen door de rechter staat nooit los van de samenleving. Zie bijvoorbeeld het effect dat de roep om hogere straffen kennelijk heeft gehad op de rechtspraak ('Rechters bestraffen moord nu strenger', *Volkskrant* 19 november 2011). De interpretatieruimte van rechters is in zekere zin altijd aan verandering onderhevig, omdat de samenleving altijd in beweging is.

invloed Kamer

Verder moeten wij niet vergeten dat ook bij de totstandkoming van een verdrag het parlement invloed kan uitoefenen. Zo is de Tweede Kamer betrokken bij lopende verdragsonderhandelingen, en als de democratische meerderheid dat wenst, kan Nederland een voorbehoud maken bij specifieke bepalingen in een verdrag, of helemaal geen partij worden. Wanneer het parlement goedkeuring geeft aan de verdragsluiting, kan het bovendien zijn opvattingen geven over de interpretatie. Kamerstukken worden geraadpleegd door Nederlandse rechters, omdat daaruit de opvatting kan blijken van de Nederlandse wetgever, bijvoorbeeld op het punt van de directe toepasbaarheid van verdragsbepalingen. Er valt, kortom, over te twisten of de uitleg van verdragen door rechters een structureel probleem is, of eerder een spanningsveld is dat nu eenmaal hoort bij het instituut van de onafhankelijke rechter – een spanningsveld dat des te heviger wordt gevoeld in een land waarin parlement en regering een nieuwe politieke koers hebben ingezet.

problematisch

In alle gevallen is de oplossing van Blok, Dijkhoff en Taverne problematisch. Zij stellen voor om de werking van rechten en plichten die Nederland op het internationale plan heeft afgesproken, alsnog afhankelijk te maken van de natio-

Het spanningsveld tussen rechter en Tweede Kamer wordt des te heviger gevoeld in een land waarin parlement en regering een nieuwe politieke koers hebben ingezet.

nale wetgever. Het is goed te bedenken dat dit geen 'aanpassing' is, zoals zij dat noemen, maar zou neerkomen op een ingrijpende wijziging van het Nederlands grondwettelijk systeem. Het voorstel zet de scheiding tussen machten – tussen de rechter en de wetgever – eerder onder druk dan dat het een evenwicht herstelt zoals de Kamerleden betogen.

Een verdragsinterpretatie die de beoordelingsvrijheid van de rechter te buiten gaat (door 'overenthousiasme' of iets anders) dient te worden gecorrigeerd door een hogere instantie binnen de rechtsprekende macht en niet door de wetgever.

Er is ook een fundamenteel argument. Nederland is een klein land met veel buitenland. Van oudsher is Nederland sterk geïntereerd op het internationaal recht. Dat is niet alleen traditie, maar ook welbegrepen eigenbelang.

Het is economisch verstandig, en ook politiek verstandig omdat het land te klein is om zijn wil te laten gelden op basis van pure macht. Een flexibele rechtsorde en dus rechtstreekse werking van internationale rechten en plichten is in het belang van Nederlanders en van, zo men wil, BV Nederland.

economische schade

Niet alleen berokkent het opwerpen van een juridische barrière Nederland politieke en economische schade. Het is bovendien geen oplossing voor het probleem dat Blok, Dijkhoff en Taverne ervaren – om ten minste drie redenen. Staten die hun verdragsverplichtingen omzetten in nationale wetgeving met een iets andere strekking dan het verdrag waaraan zij zich hebben gebonden, en daardoor het verdrag niet nakomen, schenden hun juridische verplichtingen jegens de andere ver-

dragspartijen en handelen dus onrechtmatig. Niet gunstig voor een land als Nederland, dat zich dan beter – want eerlijker – internationaal kan terugtrekken uit een verdrag dat haar niet welgevallig is. Men kan met een voorbehoud eventueel daarna weer partij worden.

migratiewetten

Ten tweede zal, ook als de nationale wetgever een wet formuleert als 'vertaling' van een verdragsbepaling, die wet onverminderd aanleiding geven tot interpretatiegeschillen.

Ten slotte kan men zich afvragen of de auteurs hun pijlen wel richten op het juiste doel. Zoals bekend kampte de Nederlandse regering met het euvel dat realisatie van het gedoog- en regeerakkoord van 2010 aanpassing zou hebben vereist van zeven Europese migratiewetten. Zoals vaak het geval is, werd nationaal beleid hier ingeperkt. Dat gebeurde niet door een rechtstreeks werkend verdrag, zoals het Europees Verdrag tot bescherming van de Rechten van de Mens (EVRM), maar door EU-regelgeving. En hierop heeft het plan van de Kamerleden helemaal geen vat. Als lid van de EU heeft Nederland te maken met regelgeving die onafhankelijk van de Grondwet kracht krijgt in de Nederlandse rechtsorde. Sinds het Verdrag van Lissabon zijn bovendien ook de mensenrechten van het EVRM expliciet opgenomen in het recht van de Europese Unie. Daarmee is het nóg minder zinvol geworden om de bijl te zetten in het grondwettelijk systeem voor de doorwerking van verdragen. <

advertentie

Geef aan **ZOA**

HULP HOOP HERSTEL

DANKZIJ U.

WWW.ZOA.NL GIRO 550

ZOA HULP | HOOP | HERSTEL